



**diàlegs...**

**La Unió Europea al servei de la pau,  
la democràcia i el desenvolupament**



**PSE**

**Grup Socialista al  
Parlament Europeu**

**5**

Edita: Grup Socialista al Parlament Europeu  
Carrera de San Jerónimo s/n. 28014 Madrid  
[www.psoe-pe.org](http://www.psoe-pe.org) [www.catalunyaeuropa.cat](http://www.catalunyaeuropa.cat)  
Exemplar de distribució gratuïta

Disseny i maquetació: Seucrí Associats, S.L.  
e-mail: [mongrafic@seucri.com](mailto:mongrafic@seucri.com)

1a Edició  
Barcelona, Març de 2009  
D.L.: B-56268-2007  
Imprimeix: Gràfiques Barberà, S.L.

---

# Índex

## Presentació

Maite Calvo ..... 6

## Introducció

Maria Badia ..... 7

## Diàleg

Josep Borrell ..... 11

Dolors Renau ..... 18

diàlegs...

# diàlegs...

Oficina del Parlament Europeu a Barcelona  
Barcelona, 22 de Gener de 2009

## Presentació

Directora de l'Oficina del  
Parlament Europeu a Barcelona

# MAITE CALVO

És un plaer per a nosaltres tenir una sala tan plena i poder acollir aquí, a la Casa d'Europa a Barcelona, aquest diàleg organitzat pel Grup dels Socialistes al Parlament Europeu, que sota el títol "La Unió Europea al servei de la pau, la democràcia i el desenvolupament", servirà de marc per tenir un diàleg entre, d'una banda, el Josep Borrell, president de la Comissió de Desenvolupament i Cooperació del Parlament Europeu, antic president de l'Eurocambra en la primera part de l'actual legislatura i, d'altra banda, la Maria Dolors Renau, que té una llarga carrera política. Va ser diputada al Parlament Europeu, i després ha estat presidenta de la Internacional Socialista de Dones.

Per part nostra, volem agrair aquesta assistència tan nombrosa que ens omple de satisfacció. A continuació, prendrà la paraula la Maria Badia, Secretària de Política Europea i Internacional del Partit dels Socialistes de Catalunya, que actuarà com a moderadora d'aquest diàleg.

## Introducció

Diputada al Parlament Europeu i  
Secretària de Política Europea i Internacional del PSC

# MARIA BADIA

Com sempre, en primer lloc vull agrair la disponibilitat de l'Oficina del Parlament Europeu i de la Comissió Europea per acollir-nos. Aquest és el cinquè diàleg que fem aquí i crec que això és senyal que aquesta casa ens porta sort. Sempre hi ha molta gent, fem uns debats interessants i avui estic convençuda que el debat serà molt fecund perquè, tot i que ja fa uns mesos que ho havíem programat, el tema és malauradament de rabiosa actualitat a causa de la guerra viscuda a Gaza. També és d'actualitat perquè coincideix amb la presa de possessió del nou president dels Estats Units, Barack Obama, que desperta tantes esperances i tantes expectatives, molt especialment pel que fa a la política de relacions internacionals.

Com ha dit la Maite, per parlar-ne tenim dos ponents de luxe: el Josep Borrell i la Dolors Renau, que, a continuació presentaré breument. La Dolors és llicenciada en Filosofia i Lletres i diplomada en Psicologia per l'Institut de Psicologia de la Universitat de París. També és fundadora i directora de l'Escola d'Educadors Especialitzats Flor de Maig de la Diputació de Barcelona, i va ser diputada al Congrés de Diputats del 82 al 93. És la primera diputada catalana del PSC al Parlament Europeu, per designació de les Corts Generals. Quan Espanya entra a la Comunitat Europea i encara no havia fet eleccions, es van designar uns diputats al Congrés com a representants al Parlament Europeu, entre els quals hi havia la Dolors. Actualment és coordinadora de la Comissió Tècnica del Centre

## Introducció

Llatinoamericà de Formació Política de Dones, Dona i Ciutat, i també, com s'ha dit, ha estat presidenta de la Internacional Socialista de Dones, realitzant una gran feina. En aquest sentit, he tingut el plaer de col·laborar amb ella, de seguir-la i de compartir projectes.

En Josep Borrell és actualment eurodiputat i president de la Comissió de Desenvolupament del Parlament Europeu però també ha estat president d'aquesta Institució. És catedràtic d'Anàlisi Econòmica de la Universitat Complutense de Madrid, ha estat secretari d'Estat al Ministeri d'Hisenda en els anys vuitanta i posteriorment ministre d'Obres Públiques, Transports i Medi Ambient del Govern de Felipe González. El passat mes de desembre el Consell Europeu el va nomenar president de l'Institut Universitari Europeu de Florència. Evidentment, el felicitem per aquesta designació per un càrrec de tant prestigi en el món acadèmic europeu. Molta sort i molt bona feina, Josep.

Pel que fa al tema que ens ocupa, la Unió Europea segueix sent el principal donant d'ajuda oficial al desenvolupament de tot el món. Atorga el 55% d'aquesta ajuda i de cara al 2015 s'ha compromès a incrementar els pressupostos relatius a l'ajuda fins a assolir el 0,7% del producte interior brut comunitari. L'objectiu d'aquesta política és la reducció de la pobresa al món en el marc d'un desenvolupament sostenible, així com la contribució a l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni de Nacions Unides. Els principis que regeixen aquests objectius són la celebració d'un diàleg polític en profunditat, l'associació i la participació de la societat civil.

Sortint d'aquest marc estrictament comunitari, voldria fer algunes observacions sobre el fet que, en el context de la globalització accelerada, coinci-

## Introducció

deixen avui dia un seguit de crisis interrelacionades i de diferents factors que dibuixen un panorama preocupant i que previsiblement tindrà efectes negatius i profunds a mig i llarg termini: la crisi monetària o financera, l'econòmica, la mediambiental i alimentària. Això provoca també desequilibris demogràfics, comercials i migratoris. Els efectes d'aquestes crisis es perceben a nivell planetari, però afecten desigualment les diferents zones del planeta. En concret, són aquelles més pobres i els països en vies de desenvolupament els que més estan patint aquests efectes, i els costos que se'n deriven poden ser molt greus i eixamplar encara més les desigualtats entre el nord i el sud i fer augmentar la pobresa, la desnutrició i els desplaçaments forçosos de les poblacions d'aquestes regions. En aquest context, i sense entrar en el terreny de política exterior, voldria deixar sobre la taula algunes preguntes per al debat.

La primera és si la crisi global disminueix les possibilitats de progrés de molts països en vies de desenvolupament o dificulta la política de cooperació dels països del nord i institucions internacionals. D'altra banda, si canviarà la probable adopció del Tractat de Lisboa el paper de la Unió Europea com a actor al servei de la pau, la democràcia i el desenvolupament al món. I també quina és, o hauria d'haver estat, l'actuació de la Unió davant la situació dramàtica viscuda a Gaza i quina hagués pogut ser en cas que el Tractat de Lisboa estigués vigent. També, si cal replantejar-nos el sistema d'ajuda al desenvolupament en relació a si es gasta de manera eficient. Finalment, pregunto com s'hauria de desbloquejar o com es podria desbloquejar la negociació de la Ronda de Doha i si des de la Unió Europea no hauríem de cedir a les exigències dels països en vies de desenvolupament en matèria d'agricultura, tenint en compte que aquest és un terreny on es juga la supervivència d'aquests països, a banda de qüestions com la seguretat alimentària.

## Introducció

Crec que aquestes són algunes de les preguntes o reflexions que ens fem aquells i aquelles que realment creiem que la política de desenvolupament és importantíssima i que, probablement, caldria millorar-ne els mecanismes a través dels quals es porta a terme.

I ara és el torn dels convidats. Josep Borrell, tens la paraula.

## Diàleg

Diputat al Parlament Europeu i  
President de la Comissió de Desenvolupament

### JOSEP BORRELL

Gràcies per haver-me convidat, i a tots vosaltres per estar avui aquí, a l'Oficina del Parlament. També vull agrair la seva directora, la Maite, tot i que no cal fer explícits els agraïments perquè estem a la nostra casa, la Casa del Parlament Europeu a Barcelona.

A la Dolors Renau, voldria dir-li que hem de posar quelcom de picant en això, en aquest debat, ja que no hem d'estar massa d'acord en tot. No ens passi com al Parlament Europeu, que no és una institució gaire atractiva perquè som molt educats i no hi ha la tensió dramàtica que hi ha a la vida política espanyola i per això potser no som tant mediàtics.

Presidir la Comissió de Desenvolupament del Parlament Europeu ha sigut per a mi una experiència molt enriquidora. Fins i tot diria que tant o més que la mateixa Presidència del Parlament, perquè m'ha donat l'oportunitat de veure de prop aquella part del món de què sentim parlar, a vegades, quan passa quelcom gros, però que quan es veu de prop impacta molt. Demà me'n vaig a Gaza amb una missió de la Unió Europea i suposo que tornaré bastant impactat pel que veurem allà. Tanmateix, no cal que hi hagi una guerra com la de Gaza perquè el que passa cada dia no sigui impactant. En tot cas, quan sigui a Florència trobaré a faltar aquesta experiència de veure de prop la situació del món, on viuen la gran majoria de la gent. Una situació terrible i extraordinàriament dolorosa.

## Diàleg

No som prou conscients que nosaltres som una molt petita minoria i cada vegada serem menys. A la meva última intervenció al Comitè Federal del PSOE, ja vaig dir: "Els europeus només som el 5% de la població mundial". De fet, no només som molt pocs sinó que, a més, som molt vells. Tenim una edat mitja que és el doble de l'edat mitja de la gent que ens rodeja, des de Gibraltar fins al Caucas, i, a més a més, som molt dependents de l'energia que importem dels altres.

Resumint, som vells, pocs i dependents, i això, no és un panorama molt enriquidor. Davant de nosaltres tenim un món jove, pobre, però que té molts recursos naturals que nosaltres explorem i que ells no n'hi treuen gaire profit.

El 10% de la població mundial més rica -de la que som part- té el 85% de la riquesa, mentre la meitat més pobre, el 50% més pobre, només té l'1%. Si a algú li preocupa la desigualtat, aquí té una desigualtat brutal. El problema és que no només no es millora, és que quasi diríem que anem enrere.

Recentment, he estat a Xile. Es tracta d'un país que té unes característiques macroeconòmicament molt bones, però en canvi continua sent un país terriblement desigual. De fet, és el segon país més desigual d'Amèrica Llatina. Per tant, no n'hi ha prou amb tenir una bona situació macroeconòmica i que les finances públiques estiguin bé i hi hagi creixement econòmic perquè els problemes s'arreglin.

Quan veus el que està passant ara amb la crisi climàtica i financera, hi ha dues reflexions que et venen al cap immediatament. La primera és el tracte tan diferent que hem donat a dues crisis econòmiques semblants. La de l'any 97 -la gran crisi asiàtica del 1997- i la crisi occidental del 2007.

# diàlegs...

## Diàleg

L'any 97, quan els països asiàtics es van trobar amb una crisi bancària molt forta i els seus bancs van començar a fer fallida, els vàrem acusar de gastar massa. Per tant, la recepta havia de ser gastar menys, pujar impostos, reduir dèficits públics, estrènyer-se el cinturó, tancar serveis públics, menys inversió, menys protecció, més tipus d'interès i menys despesa pública. En definitiva, una medicina de cavall que va portar una recessió social terrible en aquells països. Van haver de tancar escoles i hospitals i la gent se'n va tornar a la selva perquè van fer un salt enrere i van perdre tot el que havien guanyat en l'època d'expansió.

Quan 10 anys després ens passa el mateix a nosaltres, fem exactament el contrari d'allò que els vam obligar a fer: més dèficit públic, menys impostos, més despesa, més inversió i tipus d'interès més baixos. Això s'acabarà pagant, però la diferència d'enfocament és tan injusta i les conseqüències socials que aquells països van patir són terribles. Això va succeir a la selva d'Indonèsia i no ens n'assabentàvem.

El drama és que si nosaltres ens apliquéssim la medicina que els vam donar a ells, el que faríem seria que la recessió mundial encara seria més gran, perquè el món ha funcionat en aquests anys amb els rics vivint a crèdit dels pobres. De fet, si ho poguéssim simplificar amb una caricatura, diríem que en els darrers 10 anys el món ha funcionat gràcies a l'endeutament dels rics. Hem gastat molt més del que teníem i aquesta despesa l'han finançat els pobres. És a dir, els treballadors xinesos pobres estalvien per pagar el consum a crèdit dels americans.

El món ha funcionat en virtut d'aquesta dinàmica. I, com a conseqüència d'això, els xinesos tenen acumulat un "tresor de guerra" d'uns 2 o 3 bilions de dòlars. Això vol dir que avui es dona la paradoxa que el futur del món, el futur del capitalisme depèn del Partit Comunista Xinès, perquè si els xinesos deixen caure el dòlar, les conseqüències poden ser desastroses. El dòlar està aguantant perquè els

## Diàleg

xinesos compren dòlars i hi ha intercanvis comercials entre la Xina i la resta del món. Ells guarden els diners, no se'ls gasten, els estalvien, i tenen acumulat un "tresor de guerra" gràcies al qual el món més o menys està equilibrat.

Així doncs, vivim sobre un equilibri desequilibrat que s'ha trencat, i que pot comportar fets més greus dels que ja han passat. En aquest sentit, és essencial que els americans restableixin els seus equilibris d'una manera ordenada.

D'altra banda, la segona reflexió és que els més pobres, no tenen cap culpa del que ha passat, perquè tot això és culpa nostra. És culpa dels països rics, de l'avàrdia dels rics entre els rics, però també de la nostra, de tots nosaltres, que vam pensar que comprant cases guanyaríem diners. En definitiva, tots hem participat d'aquesta bogeria. Els pobres no en tenen cap culpa, però en pagaran les conseqüències, i les pagaran dramàticament.

El problema no és l'ajuda al desenvolupament. El que els donem d'ajuda -el 0,5, el 0,6, el 0,7- són "engrunes", no és res comparat amb el que els fa falta, i encara que en lloc de del 0,7% els donéssim més, seguirien sent "engrunes". Perquè no els hi donarem mai prou perquè en tinguin prou. Han de ser capaços de desenvolupar-se per ells mateixos, i això vol dir poder produir per exportar. Però ara les exportacions d'aquests països estan caient en picat, perquè nosaltres hem deixat de consumir i, en conseqüència, les seves exportacions van cap a baix.

Els immigrants seran els primers que acomiadarem i, per tant, hi haurà menys transferències dels immigrants a les seves famílies. El que envien els treballadors immigrants a casa seva - prop 200.000 milions de dòlars - és més del doble de tota l'ajuda al desenvolupament - 90.000 milions de dòlars -. Per tant, si les exportacions cauen, els treballadors immigrants guanyen menys cèntims i n'en-

# diàlegs...

## Diàleg

vien menys a casa. Per tant, els tipus d'interès que hauran de pagar per finançar-se seran més alts, els tipus de canvi de les seves monedes també patiran perquè provenen de països que tenen una gran dependència de l'exterior i, si no poden exportar, tindran més dèficits comercials fet que farà que les seves monedes seran més febles.

A conseqüència d'això, nosaltres invertirem menys i on primer deixarem d'invertir serà a fora, i potser, fins i tot, també els hi donarem menys del que hem dit.

Però això potser és el menys important. És a dir, si l'economia africana creix un punt menys a l'any és l'equivalent de tres vegades tota l'ajuda al desenvolupament. Per tant, si, com a conseqüència de la reducció del creixement de l'economia africana, nosaltres invertim menys, és com si els hi haguéssim dividit per tres l'ajuda al desenvolupament. Així doncs, en aquest moment és important, però no és el més important. El que sí és essencial és la seva capacitat de créixer, de produir, d'invertir, d'exportar, de donar feina a la seva gent, i de tenir governs decents. En fi, de ser una mica com hem arribat a ser nosaltres. Malauradament, n'estan tan terriblement lluny que qualsevol entrebanc pot tenir conseqüències dramàtiques: un punt menys de creixement a l'Àfrica són milions d'aturats més.

D'altra banda, i com ja s'ha dit, també tenim l'alternativa dels nostres agricultors, i què fem nosaltres amb ells. L'agricultura és un tema bastant polièdric. No és fàcil de dir allò bo i allò dolent. Per sort, hi ha la política agrícola europea perquè els països més pobres no serien capaços de vendre res al mercat internacional en lliure competència ja que produeixen massa car. En aquest sentit, nosaltres tenim una protecció agrícola que fem extensiva a ells per a què ens puguin vendre a nosaltres. Però, si demà hi hagués una liberalització completa dels mercats agrícoles, els més pobres entre els pobres no podrien exportar absolu-

## Diàleg

tament res, perquè res del que produeixen té cap valor al mercat. És evident que hi ha uns altres per qui la política agrícola europea ha sigut una competència moltes vegades deslleial. Però també ens hem de plantejar quin és el paper de l'agricultura: si només és produir una mercaderia o si també juga un paper ecològic i social. En definitiva, com deia, es tracta d'un tema polièdric i és complicat dir amb una frase senzilla on està la solució als problemes que manifestament existeixen.

D'altra banda, existeix el gran problema dels desequilibris monetaris. Són coses que s'escapen a l'enteniment de la gent. No crec que es configuri una nova arquitectura financera mundial i un nou Bretton Woods, si no hi ha la més mínima voluntat política de combatre els paradisos fiscals. Els països en desenvolupament perden prop de 500.000 milions de dòlars l'any per evasió fiscal que es produeix perquè nosaltres -els rics- administrem els paradisos fiscals. No només estan al Carib, estan aquí, a Andorra, per exemple. És a dir, els tenim a la porta de casa. I mentre no hi hagi la més mínima voluntat política d'arreglar això, les iniciatives de reforma seran, en realitat una gegantesca hipocresia. En aquest sentit, de res serveix que Nicolas Sarkozy declari al Parlament Europeu que vol reformar els paradisos fiscals si manca la voluntat per fer-ho.

Naturalment, s'ha de saludar la feina de molta gent molt ben intencionada del món organitzatiu. Tanmateix, hi ha un problema, que és la divisió microscòpica de l'ajuda al desenvolupament. És a dir, aquesta gent ben intencionada i treballadora no és capaç d'organitzar l'ajuda d'una forma eficient. Per exemple, vaig trobar-me amb el cas d'un ministre de Sanitat d'un país africà que es lamentava per rebre a l'any 330 organitzacions d'ajuda que venien amb molt poc. Es preguntava si no seria possible que possessin d'acord i en lloc de venir 330 amb una aspirina cadascuna, vinguessin 3 amb un hospital. Aquest és un exemple paradigmàtic de la divisió de l'ajuda: els trossos són tan petits que

# diàlegs...

## Diàleg

resulta completament ineficaç. Aleshores, el resultat és que tota la bona voluntat es manifesta moltes vegades en una incapacitat organitzativa. És cert que d'una part, hi ha la corrupció d'aquests governs, però d'una altra part, hi ha la incapacitat occidental de fer que l'ajuda vagi per uns canals que garanteixin una certa eficàcia.

Si, nosaltres, els rics, no som capaços de llençar un mena de "Pla Marshall", com els americans van fer a Europa després de la Segona Guerra Mundial, acabarem pagant les greus conseqüències. Ens hem de comprometre molt seriosament, fins al punt d'establir una mena de servei civil - similar al militar - en què tothom hagués de treballar ajudant al tercer món. Si no ens ho prenem molt més seriosament del què es pugui imaginar, el desequilibri seguirà augmentant dramàticament.

En aquest sentit, no sóc un optimista antropològic com el company Zapatero, però tampoc sóc pessimista, sinó un realista ben informat.

## Diàleg

Psicòloga i expresidenta de la  
Internacional Socialista de Dones

### DOLORS RENAU

En primer lloc, vull precisar que sóc de lletres i, a més a més, psicòleg de formació i d'aplicació a la política. Aleshores, estic completament d'acord amb la descripció "macro" que ha fet el Pep Borrell. Evidentment, és una de les persones que en sap més, no només d'economia sinó de política econòmica i de visions grans, però a mi això em deixa insatisfeta. Perquè les grans propostes del futur s'han d'elaborar al dia a dia i amb les eines que tenim. No estic contradient l'exposició anterior, només estic matisant.

Partint d'això, crec que no sabem molt bé què és Europa encara. És cert que l'anomenem molt, sabem que és un espai de construcció econòmica, amb els seus alts i baixos, amb els seus problemes i amb una història que no és tan maca com ens agradaria. No oblidem que Europa és, per una banda, la mare de la cultura més alta que hi ha hagut, en molts nivells artístics i intel·lectuals, però també és la mare d'Auschwitz i d'altres grans problemes històrics. Dit això, en aquest moment, quan es feia referència a la responsabilitat europea, no només s'ha de traduir econòmicament, sinó que des de tots els punts de vista.

La preponderància del pensament occidental ha sigut importantíssima i ha suposat tota mena de colonialismes. Tanmateix, no ens fem la idea que el que passa a l'interior d'Europa i el que passa a les ciutats europees és molt diferent del que va passar i del que pot passar. Amb això, vull acotar una mica el terreny i les possibilitats de reflexionar.

# diàlegs...

## Diàleg

En tot cas, governar és una activitat molt difícil, que no té res a veure amb els plantejaments teòrics previs, perquè s'ha de treballar amb el que es troba, dia a dia. Per tant, les accions i les determinacions polítiques, quan es governa, han d'anar més enllà i han d'anar acompanyades de relats polítics. Mentre es fan les coses, s'ha d'explicar per què es fan i enviar missatges clars a la ciutadania per no confondre-la i perquè no pensi que tots "són els mateixos". Per aquest motiu, defenso un tipus de política que s'acompanyi sempre d'una bona explicació, en la qual hi hagi un relat diferenciat del pensament conservador, i que vagi recordant els valors implícits. En aquest sentit, avui dia, afortunadament, hi ha hagut una embranzida de valors.

Les ONG tenen unes funcions específiques i assenyalen alguns dels grans problemes que tenim, però governar és una altra cosa. Per posar un exemple, si representants del govern i dels partits, per manifestar-se en contra d'Israel pels esdeveniments a Gaza, els amenacessin amb treure el gas i a Barcelona s'acabés congelant la gent, la decisió que hauríem de prendre com a governants seria complexa. Per tant, governar és una cosa, pensar n'és una altra i tenir una ONG n'és una altra completament diferent. Però, en tot cas, part del que ha de fer qui governa és explicar molt, pensar i mantenir ben viu el relat polític. Si no es fa, com que les accions són de vegades similars perquè no hi ha moltes alternatives, els ciutadans i ciutadanes es poden quedar amb una cosa pràcticament igual que porta a tota mena de confusió.

D'altra banda, volia matisar també alguns elements sobre el desenvolupament. Durant molts anys es va creure que "desenvolupament" equivalia a "economia", entesa com a macroeconomia, com a funcionament del Producte Interior Brut. De fet, en els estudis que havia vist del PNUD, hi havia, per una banda, i durant molts anys, una identificació entre el PIB i el desenvolupament. A poc a poc, va produir-se una evolució i es va començar a plantejar com es reparteix i com arriba a la gent

## Diàleg

aquest creixement calculat a través del PIB. En realitat, aquest és el gran problema. En aquest sentit, recordo un dels nostres més alts dirigents dient: "El que importa és el "pastís" i després ja es repartirà sol". Això ha sigut una creença durant molt de temps que ara s'ha demostrat completament falsa perquè, com diu Stiglitz, el degoteig famós o la repartició no es produeix. I, per tant, la premissa de què el mercat ja agafarà les necessitats de fons i les transformarà en objectes per vendre i comprar tampoc es produeix, perquè el que s'ha d'avaluar és quines són les necessitats humanes i qui les manipula.

Aleshores, tornant al tema del desenvolupament, a poc a poc es van anar introduint diferents elements com l'escolarització i la sanitat, fins a arribar a observar, fins i tot, l'estatus de les dones com a nivell de desenvolupament. En un principi es distingia "desenvolupament" humà i "desenvolupament de les dones", com si no fóssim del tot humanes.

Això s'ha anat corregint, però, malgrat els grans desequilibris que encara es produeixen i malgrat que hi ha moltes xifres que expliquen que el treball productiu i el treball reproductiu -sobretot en els països en vies de desenvolupament- el fan les dones, la propietat, el nom, la vida pública, el discurs són absolutament masculins.

Aquest és un tema importantíssim, perquè tinc la teoria que si s'ha de renovar la política, si s'ha de fer més relat, establir una política més pròxima, treballar amb la quotidianitat i participar directament, les dones no només hi hem de ser sinó que hem de ser capaces de traduir la nostra experiència en polítiques, i formular políticament tot el que representa el poder que ens dóna el treball visible i el treball invisible.

Això té relació amb el discurs del paper de l'economia i lliga amb el tema de les desigualtats que hi ha a l'interior dels nostres països i del desenvolupament

# diàlegs...

## Diàleg

humà. En tot cas, allà on hi ha desigualtats, hi ha més tensions socials i allà on són més pobres, però són tots més iguals, no n'hi ha tantes. És a dir, que hi ha factors que no depenen exclusivament de l'economia, malgrat que tant la dreta com l'esquerra ho hem cregut durant molts anys. Des del partit, i potser també per les nostres influències del marxisme, pensàvem que no es podia fer política sense tenir en compte l'economia. En tot cas, crec que sí s'ha de tenir en compte i s'ha de manar bé, però no s'acaba aquí.

Un gran economista, l'Amartya Sen, té un llibre magnífic sobre desenvolupament i llibertat, en què diu que el que importa, el concepte bàsic, és que la gent pugui arribar a actuar amb llibertat, i que és bàsic donar els mitjans per a això. Perquè, evidentment, el no desenvolupament humà comporta pobresa, però no només una pobresa econòmica, sinó una pobresa de possibilitats, d'accés a la cultura. En definitiva, una pobresa de manca de llibertat. I aquest és el nucli dur del desenvolupament humà.

Em temo molt que en aquests moments estem en una crisi no només econòmica. Fa temps que penso que hi ha un dèficit del pensament d'esquerreres molt important. No hem sabut entre tots posar-nos a fer coses en un món que ha perdut els referents. Ja hem vist el que ha passat en els països exsoviètics i ens hem quedat una miqueta a mercè -fins i tot creient-ho una mica- d'aquestes polítiques neoliberals que han anat copant Europa. Jo crec que això és un dèficit que només es pot omplir evidentment amb pràctiques polítiques degudament analitzades, degudament relatades i degudament pensades. I aquí trobo que es pot fer molt perquè el discurs es torni a humanitzar, que la política no deixi de ser una cosa que està tan lluny dels ciutadans, que no entenen res, la majoria, i que es vagi construint pensament, es vagi construint paraula, alhora que es van construint polítiques públiques.

## Diàleg

Per acabar, vull introduir una anàlisi des de la visió feminista socialista, relativa a la concepció de qui és l'ésser humà. Tot el que no ha entrat en la vida pública a través de la paraula de les dones ha hipertrofiat molts aspectes de la vida política que s'han nodrit d'una manera determinada d'entendre el món, de fer les lleis, d'entendre la pau i d'entendre la guerra. Em sembla que és hora de proclamar que l'ésser humà és un ser vulnerable i fràgil, i necessitat, i dir-ho amb tota la tranquil·litat. Però això no es diu perquè en la nostra cultura i els models que estem exportant, ho arraconen. Això ha de formar part del discurs, perquè si l'ésser humà és un ser vulnerable potser hem de pensar en la necessitat de crear sistemes molt potents de protecció. Les conseqüències d'aquesta vulnerabilitat en forma de tipus de necessitats han de ser analitzades en la quotidianitat, i, aleshores, potser aportant tot el capital humà que representem les dones i que no ha estat utilitzat a la vida política, podem començar a humanitzar la política.

No tinc grans solucions, però l'Obama, que ha donat tanta esperança i ha remogut principis, m'ha fet recordar la transició i m'ha fet recordar experiències molt entusiasmants. Em sembla que amb els valors ben clars i cadascú responsabilitzat del seu treball, potser podem abordar aquests grans problemes que no podem solucionar des d'una perspectiva "macro" i que s'han d'anar teixint amb les accions de tots nosaltres. Potser així avancem una mica.

## Diàleg

### JOSEP BORRELL

Estic completament d'acord amb moltes de les coses que ha dit la Dolors, per no dir amb totes.

És cert que l'esquerra ha seguit massa el discurs de la dreta. I, per aquest motiu, ara tenim una certa dificultat per desmarcar-nos. Tanmateix, malgrat i que ara sembla que els fets li donen la raó, l'esquerra tampoc té una gran resposta per oferir. Fins i tot hi ha algunes paraules que ens fan por. Per exemple, comprem els bancs, però ens fa por la paraula nacionalitzar. En el fons, es tracta d'un cert "desarmament" intel·lectual.

En uns altres moments, l'esquerra hagués estat convençuda que els banquers privats han sigut un desastre catastròfic. Però després del que hem viscut, que ningú mai més em vingui a dir que el mercat arregla les coses i que els privats saben gestionar millor que els públics, perquè l'experiència demostra que no sembla que siguin gaire capaços de fer-ho. Al mateix temps, però, hi ha una certa resistència intel·lectual a treure'm les conseqüències.

Els governs no volen seure els gestors que representen el capital públic dins dels bancs perquè no volem ser banquers, no volen entrar en allò privat. Hi ha un cert desarmament d'algunes coses que en algun moment de la història estaven molt assumides, que després han caigut en un descrèdit i que ara tenim dificultats per tornar-hi a donar crèdit. Tanmateix, el cert és que tots

## Diàleg

aquests diners per fer front a la crisi els posem nosaltres, els contribuents. Estem mobilitzats brutalment per salvar el sistema financer, però sembla que ho fem sense ser capaços d'exigir el que faria qualsevol inversor privat que comprés el capital d'una empresa. Tanmateix, qui compra el capital d'una empresa, s'asseu al Consell d'Administració, nomena un gerent i li fa fer el que ell - el propietari, al cap i a la fi - pensa que ha de fer. Però això, l'esquerra no ha sigut capaç de fer-ho. Curiosament, a l'únic lloc on ho ha fet és allí on semblava la menys esquerra de totes, a Anglaterra. L'esquerra laborista, amb menys escrúpols i més agosarament han decidit "nacionalitzar" els bancs. De fet, són els únics que - sense complexos - han fet servir la paraula "nacionalitzar", la resta han "recapitalitzat" els bancs.

A Anglaterra han posat gestors i representants del capital públic i ni a Espanya ni a França ni als Estats Units ni enlloc ho han fet. Insisteixo, doncs, que hi ha un cert descrèdit d'algunes paraules que no ens atrevim a pronunciar. Un altre exemple: quan es diu "planificació" sembla que s'estigui desenterrant la mòmia d'Stalin. Però s'ha confiat en què el mercat és savi i en què sap com ha de fer les coses. Resultat: tenim 2 milions de cases que no troben comprador. Dit això, no hagués estat necessari una mica més de planificació? Que algú hagués pensat quantes cases feien falta i pensar que potser no calia donar tants permisos de construcció ni tantes qualificacions d'urbanisme? Hagués fet falta una mica de visió estratègica de la jugada per evitar els excessos d'aquesta actuació d'oferta i demanda buscant beneficis especulatiu.

La meva interpretació d'aquesta crisi és que es tracta de la crisi de la desigualtat, perquè, el que ha fet crisi és un model basat en la desigualtat.

Al món occidental els salaris han sigut restringits, el poder de compra de les classes mitjanes i les classes treballadores, que abans venia de la renda salarial, ha

# diàlegs...

## Diàleg

sigut substituït per l'endeutament, massivament. Per tant, s'ha fet palesa la incapacitat de l'economia - especialment americana, però també europea - per retribuir el factor treball de manera que amb ingressos corrents es pogués fer front a una vida corrent i substituir la part que venia per retribució corrent per endeutament. Però el que ha acabat fent explotar el sistema és el repartiment de la renda. El capital, se n'ha emportat una part cada vegada més gran mentre el treball, una part cada vegada més petita. Això ho diuen totes les comptabilitats nacionals. Però s'ha adoptat una postura de "no es preocupi; no li dono un sou, però el deixo endeutar-se". Hem viscut sota el lema "Endeuti's i serà feliç".

El model de l'endeutament ha arribat, com tot model basat en el desequilibri, a l'explosió, i ara estem davant d'un drama dels països occidentals, de la desigualtat dins els països. Es tracta d'un model basat en la desigualtat com a motor. Després, hi ha la desigualtat a escala planetària, de la qual tots nosaltres en som responsables, perquè tots som alhora consumidors i productors.

El nostre ministre diu: "Hem de consumir productes espanyols, perquè així estalviarem i salvarem llocs de treball", però si tothom digués el mateix, aniríem al proteccionisme més absolut, que va ser la resposta més desgraciada a la crisi de l'any 29. Tots som productors i consumidors. És un cicle interrelacionat: si volgués comprar un cotxe barat, encara que es fabriqui amb sous molt baixos a Bulgària, com a consumidor estic encantat però si fós productor o treballador de la Renault no ho estaria tant, perquè perdria la feina.

Això que passa en la fàbrica de cotxes, ha passat a tot arreu i el resultat d'això és que nosaltres hem estat comprant productes molt barats a gent molt pobre que ha estalviat molt i ha acumulat unes grans reserves de divises. Amb aquestes reserves avui ens poden comprar a nosaltres, als preus que estan a la borsa les empreses, pràcticament tot. L'eurodiputat Michel Rocard, fa uns mesos,

## Diàleg

quan l'empresa índia Mittal va comprar Arcelor ja va donar un toc d'alerta. Va advertir que quan vingués una crisi borsària i les accions baixessin molt, els països emergents que tenen moltes reserves i divises estalviades, ens podrien comprar a la borsa totes les empreses europees i americanes.

Davant això, els liberals van dir mostrar-se indiferents ja que, per ells, el que importa no és la propietat sinó l'eficàcia. Per ells, és igual qui sigui el propietari, mentre ho faci bé. Però això ho deien quan n'era una, però quan poden ser totes, la cosa canvia. Perquè darrera la propietat hi ha decisions estratègiques que tenen a veure amb els llocs de treball. Per això, quan en Sarkozy diu que està disposat a ajudar les empreses automobilístiques, vol que li assegurin que no deslocalitzaran la feina. Això és bo des d'un cert punt de vista però, des d'un altre, estem anant a un tancament de fronteres i a aixecar barreres proteccionistes, cosa que representa un greu problema pels més pobres. Perquè els països pobres només es poden desenvolupar si són capaços de vendre'ns el que ells saben fer més barat. En la majoria de casos, són productes que nosaltres ja no volem fer: tomàquets, però també cotxes, o vaixells grossos, dins de la gamma de valor afegit, entre d'altres.

La redistribució a escala mundial de la producció i de la creació de valor afegit és la variable determinant d'aquests desequilibris socials que apuntava la Dolors. Naturalment, els països igualitaris són socialment més estables. És de sentit comú. Qualsevol persona que veu que el seu veí és extraordinàriament ric mentre s'està morint de gana, estarà més disposada a sortir al carrer a protestar que si veu que el veí és tan pobre o tan ric com ella. Hi ha uns estudis fets als Estats Units que apunten que la felicitat de la gent no depèn de la seva renda, sinó de la renda del veí. Aquests mecanismes psicològics a escala macro són molt determinants de les conductes socials. I, per això, els països que tenim sistemes de protecció social, tenim una gran sort, perquè és un enorme amor-

# diàlegs...

## Diàleg

titzador de la crisi. Si no hi haguessin sistemes de protecció social que donen rendes de substitució a qui la perd, la caiguda del consum i, per tant, l'espiral deflacionista seria molt més gran.

De fet, els països que van més ràpidament cap a baix són els que tenen sistemes de protecció social molt febles, on la pèrdua de la feina comporta la pèrdua de renda i de la capacitat de compra, ja que no hi ha substitució. Ho perden tot i deixen d'existir, econòmicament. Contràriament, aquí, qui perd la feina almenys durant un temps té una renda de substitució i el sistema s'aguanta.

Això es veu molt clarament amb el sistema de pensions. Als Estats Units hi ha un drama terrible, el de la gent que té pensions que valen el que valen els seus fons en borsa. Quan es jubilen, poden trobar-se amb què la seva pensió no val res, perquè les accions que han estan materialitzades han caigut i, per tant, la pensió total, pel temps que li queda de vida, està calculada sobre el valor dels seus estalvis als preus de la borsa, que poden ser una ruïna. Això el que està produint és no els "working poors" - els pobres que han de tornar a treballar - sinó els pensionistes que han de tornar a treballar perquè la pensió s'ha anat en orris. Personalment - i sempre ho he dit -, m'estimo més fiar la meva pensió d'un pacte polític entre generacions, de forma que la generació de demà pagarà la meva pensió com jo pago avui la dels meus pares i dels meus avis, que no pas de l'habilitat del meu banquer per fer fructificar el meu estalvi.

Dit això, el problema dels països en desenvolupament és que ells no tenen res del que nosaltres estem acostumats a tenir i viure com a part intrínseca de la nostra existència social. O sigui, el que és un ambulatori de la Seguretat Social, el que és una pensió pública, el que és una protecció d'atur o un semàfor, són coses absolutament inexistents. Aleshores, l'esforç que hem de fer per entendre aquest món és imaginar com seria el nostre si no hi hagués res d'això. És

## Diàleg

molt complicat imaginar-ho però així és com és aquest món i, per tant, el millor que podem fer per a ells és ajudar-los a crear aquests mecanismes institucionals, en comptes d'anar allà amb uns cèntims per realitzar projectes que en res variaran la seva realitat institucional.

En definitiva, el que fa falta és crear institucions, el que ara és diu "governments" o "capacitat de governar-se". Mentre no tinguin això, moltes vegades l'ajuda va a un pou sense fons, i es perd. Aquests països no són pobres, materialment parlant. Per exemple, el Congo té tots els minerals del món i tota la capacitat agrícola, però és un país miserable perquè no té institucions. Perquè estan com estava Europa a l'Edat Mitjana, amb batalles de clans entre senyors feudals; l'única diferència és que en comptes d'arcs i fletxes tenen "kalashnikovs".

Un altre cas és Nigèria. En un moment determinat, els militars van aixecar una mica la mà i van crear una comissió per estudiar a on havien anat a parar els diners del petroli. Van nomenar un home molt savi i molt íntegre per a què ho estudiés ja que la producció de petroli, els hi havia aportat uns 400.000 milions de dòlars dels quals uns 380.000 milions havien desaparegut. Les autoritats nigerianes volien saber quina ajuda necessitaven per compensar aquestes pèrdues del sistema. Després els militars van tornar a estrènyer una mica més la mà i aquest home està de mestre en un poble a la jungla. Vull dir que no es va arribar al fons de l'assumpte, que, en realitat, té molt a veure amb l'existència d'un entramat institucional sòlid.

Tanmateix, des de la meva experiència a la Comissió de Desenvolupament al Parlament Europeu, també he conegut "success stories", històries d'èxit.

Per exemple, un país que és una historia d'èxit és Ruanda. Es tracta d'un país tristament conegut pel genocidi dels "tutsis". Allò va ser un fet que, a escala

# diàlegs...

## Diàleg

proporcional, deixava petit l'holocaust dels jueus. I, a més, va estar planificat i organitzat exactament com ho van fer els SS, amb més eficàcia encara, perquè les cases estaven marcades. Malgrat aquesta terrible experiència, avui Ruanda és un país amb un bon govern, organitzat, estable, amb un creixement econòmic molt fort. I si no es dediqués a enviar els seus soldats a guerrear al país veí, seria un país com Botswana, un país que era un antic gueto d'Àfrica del Sud i que ara creix, perquè han estat capaços de crear institucions.

Per tant, nosaltres hauríem d'intentar ajudar a crear institucions en comptes d'aportar ajudes físiques. Però això és molt difícil. Primer, perquè immediatament tens el reflex colonialista, que està molt a flor de pell i es genera hostilitats. D'altra banda, és molt complicat establir institucions i fer funcionar partits polítics, sistemes judicials, eleccions lliures i parlaments. Però és per aquí per on s'ha de passar.

En aquest sentit, hi ha tota una sèrie de programes d'ajuda a la creació de governs, a l'ajuda a la institucionalització de la vida política i també, inevitablement, hi ha complicitat per la nostra part. Al final, ara descobreixen al Congo que dues terceres parts del territori han sigut lliurades en concessions mineres per governs corruptes per preus irrisoris a empreses occidentals, és a dir, a les nostres empreses. Malauradament, encara no tenim la capacitat de negar el tracte amb els corruptes. I, quan ho fem, no ho fem del tot bé, perquè al final sempre hi ha una antiga potència colonial que és més acomodaticia amb uns que amb els altres.

D'altra banda, arriben els xinesos. Ells no pregunten més, no es plantegen si els governs són democràtics o si s'ha de fer un concurs per adjudicar l'obra a una empresa. Ells funcionen a cop de talonari. Així, si volen una carretera, vindran 3.000 xinesos i la faran pel preu acordat. Ells no porten només la maqui-

## Diàleg

nària, sinó també els treballadors i fan allò demanat, a canvi, potser dels minerals o el petroli del país en qüestió durant els propers 20 anys.

Aleshores, de cop i volta, ens trobem descol·locats amb un competidor que fa un discurs completament diferent al nostre. Aquest, ens acusa de tenir un discurs occidentalista colonialista, eurocèntric, que tracta de traslladar una realitat sociopolítica intraslladable, perquè els paràmetres culturals no són capaços d'assimilar-la. Segons ells, a aquesta gent el que els hi fa falta és una acció forta i ferma, gent que sàpiga fer les coses i les faci ràpid, i el creixement econòmic ja portarà el desenvolupament polític. En definitiva, aquest és el model xinès: un partit comunista fort i centralitzat, que controla el país i que el desenvolupa econòmicament. La resta ja vindrà.

Arriba un moment que dubto i ja no se què és el que s'ha de fer, perquè el resultat és que alguns països estan accelerant el seu creixement gràcies a l'aparició de l'ajuda al desenvolupament xinesa, que és completament diferent i no té l'inconvenient de la hipocresia perquè no venen amb un discurs sinó amb una acció que és diferent, sense complexes ni ambigüitats. Mentre nosaltres, moltes vegades, no fem el que diem ni diem el que fem.

## Diàleg

### DOLORS RENAU

Respecte als processos d'institucionalització, hi estic completament d'acord. És una manera d'ajudar de veritat perquè al darrera de la paraula "institucionalització" hi ha tota una filosofia política i tota una concepció del que és l'ésser humà, com es forma i quins són els seus valors. És a dir, es tracta d'un instrument d'ajuda que recolzo completament.

La meva experiència de cooperació descentralitzada, és a dir, d'ajuntament en ajuntament, s'ha trobat amb els mateixos problemes - naturalment, en una escala molt més petita -. I no hi ha més camí que la reflexió conjunta i el diàleg conjunt amb la gent, d'allà i d'aquí, de manera que es pactin maneres racionades de construir les institucions. Si no, sí que ens trobem amb el colonialisme i l'exportació i, mentrestant, és veritat que la majoria de països en treuen profits econòmics de moltes maneres.

Respecte al tema de la pau, és evident que no hi ha possibilitat de desenvolupament si no hi ha una mínima pau i uns mínims pactes polítics perquè no s'usi la violència com a únic recurs. Aquest és tot un altre capítol que té a veure amb la cultura de la violència en la política i amb la violència contraposada a la política - quasi bé, violència o política -. Si fem males polítiques, d'alguna manera s'afavoreix la violència. Tanmateix, la política, per ella mateixa, és pacte, és diàleg constant, és comunicació i és discurs. En definitiva, la política és tot allò que no és la violència que, com diu la Hannah Arendt, és muda, cega i destrossa tot el que troba.

## Diàleg

En aquest tema, les dones també fem molta falta, malgrat no podem agafar exemples concrets; tot i que en aquests moments, curiosament, les relacions exteriors estan quedant en mans femenines. En aquest sentit, hi ha com una tendència a les ministresses de relacions exteriors, a una certa feminització. Però feminitzar no és cap garantia per ell mateix. Feminitzar no porta per si mateix a la pau, només és condició "sine qua non" per poder fer més coses amb un altre missatge.

D'altra banda, m'agradaria apuntar que les polítiques canviarien molt si es tinguessin en compte els costos humans de les decisions i de les accions. Es tenen molt en compte els costos polítics, però no es fan polítiques pensant en els costos humans, en les conseqüències. Per exemple, en els temes de la violència i les guerres no només hi ha les destruccions físiques perquè les empreses i institucions internacionals aniran a Gaza o Iraq per recomposar, com ha passat a tants llocs i com ha passat sempre. Però, a més d'això, sabem que les conseqüències psíquiques de les violències duren fins a la segona o la tercera generació i que s'encarnen en les persones. De fet, nosaltres mateixos estem encara amb la història de les nostres guerres passades. Les conseqüències humanes en forma de malaltia, de depressions, de baralles constants o d'incapacitat per construir vides normals provenen d'aquests costos que mai estan comptabilitzats. Per tant, trobo que en la política i en els grans dissenys mai es pensa en concret en l'ésser humà com a centre de la vida política. Es diu, sí, però després s'ha de traduir en papers, incloent aquests costos humans a les lleis. Això no es fa encara, però s'hauria de començar a fer.

## Diàleg

### JOSEP BORRELL

Tornant als models d'ajuda al desenvolupament, crec que el que ens passa és que proclamem grans principis i després ens adaptem a la realitat d'una manera a vegades amb una mica menys de principis. La diferència és que els xinesos no proclamen cap principi, no perden temps i van al gra, i nosaltres perdem molt de temps proclamant principis i després, en ocasions els seguim, i a vegades fem una mica segons ens convingui.

S'ha plantejat un programa de transformació de les estructures del govern mundial, en realitat - si som honestos i realistes - Europa pot fer ben poc, simplement perquè no té competències. És a dir, Europa és una entitat política que té competències per a algunes coses i no en té per a unes altres perquè els governs no han volgut que les tinguï. Senzillament, no els hi ha donat. Per posar un exemple més proper: la Comunitat Autònoma de Catalunya no pot fer res en matèria de defensa, perquè no té competències. Malauradament, aquest és un discurs molt complicat políticament i ens resistim a fer-ho, però moltes vegades creem frustració. Quan diem a la gent "això ho farà Europa", és mentida. No ho farà perquè no té competència per fer-ho, i més val que ho diguem clarament i que la gent se n'assabenti.

En aquesta mateixa línia, els parlamentaris europeus no poden elegir un president d'Europa perquè Europa no té un Govern i perquè, per fer això, faria falta que tots els governs europeus es possessin d'acord, i no estan d'acord. El pro-

## Diàleg

blema és que, tot i que no estic en contra de l'ampliació, l'Europa dels 27 és radicalment diferent de l'Europa dels 6, dels 12 i dels 15. Perquè com em deia Felipe González, "el problema és que molts dels països que han vingut nous no s'ho creuen". No creuen en el projecte europeu, però a més no s'amaguen. En Václav Klaus, el president de Txèquia, amb qui he tingut ja unes quantes discussions, diu obertament "jo estic aquí perquè donen subvencions; si no donessin subvencions, no estaria a Europa". Lamentablement, amb aquest esperit comunitari, és difícil construir res.

Pel que fa a l'actitud de la Unió respecte a Geòrgia i Gaza, d'una banda, Europa va sortir corrent a defensar el boig de Saakaixvili, que és una persona molt perillosa que es pensa que pot dedicar-se a bombardejar Osètia del Sur, pensant-se que Putin no reaccionaria. Doncs, el president Putin va reaccionar amb contundència i els europeus vàrem sortir corrent a defensar els georgians. Pel que fa a Gaza, malauradament Europa mai sancionarà a Israel, mai. Perquè hi ha països europeus que, per raons històriques, mai gosaran alçar la veu contra Israel. I això, els israelians ho saben i per aquest motiu no ens fan cap cas. Però els Estats units sí que els hi posa "els punts sobre les is" quan els hi convé. Després de la Primera Guerra de Golf, quan els israelians, aprofitant la conjuntura van voler estendre les colònies, Bush pare els va amenaçar amb retirar l'aval al deute públic israelià. Per tant, quan els americans volen, els paren. El problema és que no volen gairebé mai.

Això, els europeus no ho farem mai, perquè els anglesos estan a la Declaració de Balfour, l'origen de la creació d'Israel, perquè els alemanys encara tenen la vergonya de l'Holocaust i els austríacs, i la llista segueix. Aquesta és l'Europa que tenim: no és un Estat que té un únic criteri com té Estats Units, i per prendre una decisió s'han de reunir tots 27. Dit això, si parlem de "cogovernança mundial" - un tema apassionant - el problema és

# diàlegs...

## Diàleg

encara més gruixut perquè difícilment podem concebre un govern mundial en què Bèlgica tingui tant pes com Xina a l'hora de votar. Això no funcionaria, i els xinesos ho saben.

Tornant al tema de les desigualtats, no podem oblidar el que s'anomena "Quart Món": la pobresa no cal anar a buscar-la a l'Índia, la tenim molt a prop. Tampoc cal anar a buscar-la en l'home o dona que dorm amb un cartró a l'entrada d'un caixer. El 20% de la població europea està per sota del nivell de la pobresa. És terrible, però és una pobresa que no es veu perquè els pobres s'amaguen. Si s'observa l'estructura de renda d'un país ric com Alemanya, hi ha 5 milions de famílies per sota del nivell de la pobresa, tot i ser el país possiblement amb el sistema de seguretat social més desenvolupat, la pressió fiscal més alta i l'economia més forta. No han aconseguit que el "bottom down" - la quarta part més baixa - tingui una vida mínimament digna. Insisteixo, no cal anar a Darfur. La situació de Darfur és dramàtica, però aquí a casa nostra, a la nostra Europa rica i benestant, tenim una pobresa que s'amaga.

Això té molt a veure també amb els valors de l'esquerra. Marx deia una cosa molt interessant, i de molta actualitat; parlava de "l'exèrcit de reserva dels treballadors". Hi ha un excés de mà d'obra que fa pressió a la baixa sobre els salaris. Els empleadors no han de fer més que cridar a l'"exèrcit de reserva dels treballadors". El que Marx no es podia imaginar mai era com de gran era aquest exèrcit de reserva dels treballadors. No es podia imaginar mai que hi havia 1.000 milions de xinesos i d'indis constituint-lo. I la baixada de preus de molts productes, que tots hem gaudit, és conseqüència de la mobilització d'aquest exèrcit de reserva de treballadors, que s'ha anat incorporant als processos productius amb uns salaris molt baixos i, per tant, amb uns costos baixos per produir productes amb uns preus baixos, per a nosaltres.

## Diàleg

A tall d'il·lustració, només voldria afegir les xifres: hi ha 800 milions de xinesos que encara estan a l'extrema pobresa. 800 milions que són "exèrcit de reserva dels treballadors", en el sentit marxista de la paraula, que faran pressió a la baixa sobre els salaris del sistema productiu mundial a mesura que es vagin incorporant en ell. Hi ha 1.500 milions de persones que no han vist mai una bombeta elèctrica. I tots els càlculs diuen que, malgrat els esforços que es fan per desenvolupar la producció energètica, d'aquí 20 anys i haurà 1.800 milions de persones que encara no hauran vist una bombeta elèctrica. Aleshores, quan parlem de reduir el consum d'energia per combatre el canvi climàtic, hem de tenir en compte qui ha de consumir menys perquè "no es pot estrènyer el cinturó a qui no en té".

Llavors, el problema que tenim és que el nostre sistema de vida, és incompatible amb determinats equilibris planetaris. Però, qui guanya unes eleccions predicant que s'ha de baixar el nivell de confort material, que s'ha de pagar més per seguretat militar?

La fórmula dels americans és "Jo pago la seguretat militar i vostè es paga la seguretat social". Però això no és viable perquè ara la lluita ja no gira entorn l'arma nuclear, ara ja no és l'equilibri del terror, ja no és l'enfrontament dels blocs. Ara el perill és el que tanca les escoles d'Afganistan perquè les noies no hi vagin, el que lapida una nena per adúltera. El president d'Afganistan va visitar el Parlament Europeu i va posar la problemàtica de manifest quan va dir que "ell només manava a 20km fora de Kabul" i va reclamar "més contingents internacionals". Però els governs són reticents a enviar soldats.

Avui, la cultura política occidental és completament refractària amb un compromís que posi en joc la vida. Només estem disposats a "cash", a pagar diners. I, per això, Europa no compta per res a l'Orient Mitjà, perquè només estem dis-

# diàlegs...

## Diàleg

posats a fer la diplomàcia del “talonari”. Hem destruït Gaza i la reconstruirem i ja serà la segona o la tercera vegada que la reconstruïm. De fet, el meu veí d'escó al Parlament Europeu és el president de la Comissió de Control Parlamentari i l'altre dia em va ensenyar la llista del que ja hem gastat en reconstruir la franja de Gaza -abans que la destruïssin per enèsima vegada-. Ja portem gastats 50 milions d'euros. I ara gastarem 100 més, però això no tornarà la vida als xavals morts. Això no es paga amb cèntims. Per evitar que els haguessin matat, hagués fet falta un compromís més ferm, que passa per tenir una capacitat de dissuasió militar. Però no penso que es puguin guanyar unes eleccions a Europa dient que hem de tenir més capacitat d'acció militar. Bé, hauríem de fer el relat, però el relat que s'ha fet fins ara és incompatible.

## Diàleg

### DOLORS RENAU

S'ha dit que "és el moment d'Europa" i estic d'acord. Fa molts anys que diem això. De fet, els que vam ser ja al començament de l'entrada a Europa ja ho dèiem. Tanmateix, estic molt preocupada perquè aquesta Europa és profundament conservadora en moltes coses i està feta de països i d'estats molt diferents. En aquest sentit, les limitacions per poder fer certs tipus de plantejaments, ens vénen perquè estem en una Europa que és encara dels Estats, i els estats tenen les seves pròpies dinàmiques, generen els seus propis grups en el Parlament, i generen els seus propis representants en la Comissió. Per tant, si els estats tenen una orientació política d'un tipus o la tenen d'un altre és molt important. Això lliga amb el tema de les eleccions i dels principis. Crec sincerament que s'ha de produir un retorn i un enfortiment dels valors que van fundar Europa; no només els econòmics, sinó també els valors de la democràcia i de la tolerància, amb certa radicalitat. En aquest sentit, els governs són els qui han posat frens a tenir polítiques conjuntes. Per tant, i, en primera instància, hem de treballar en el nostre terreny per tenir governs que estiguin basats en principis i valors determinats.

D'altra banda, abans en Josep recordava les polítiques dels xinesos als països en vies de desenvolupament, apuntant que no es fixen si el govern és democràtic. Nosaltres no podem fer el mateix perquè part de la fortalesa europea és el manteniment dels principis democràtics i dels drets humans. Per tant, potser no guanyarem tant però ens hem de mantenir en unes certes línies.

# diàlegs...

## Diàleg

Malauradament, veig que hi ha una feblesa respecte a la radicalitat que necessita la defensa dels drets humans.

Quan Gordon Brown i els laboristes va treure el tema de la tortura, ells no van reconèixer la seva permissió però ho van fer als Estats Units. A mi em va semblar que això era un atac directe als principis europeus, i penseu que la nostra fortalesa europea no és només econòmica: és una altra fortalesa, és un altre estil, i és política, i és d'història, i jo crec que en això s'ha de ser molt fidel.

## Diàleg

### MARIA BADIA

Per concloure aquest diàleg, reprendré la qüestió que ha sorgit sobre si era el moment d'Europa. Jo crec que, efectivament, "és el moment d'Europa". Ara bé, no només es tracta de si el Parlament Europeu té o no té poder o si té més o menys competències, que algunes en té i d'importants. La Unió Europea és un "tot" complex, i una cosa és el Parlament i l'altra és el Consell. I si bé és cert que el Consell –els Estats– encara manen molt, el Parlament ha anat ampliant el seu poder de co-decisó del qual n'hem pogut veure alguna mostra aquestes darreres setmanes, aturant la directiva de les 65 hores o aprovant el paquet climàtic.

Llavors, el dia 7 de juny hi haurà unes eleccions al Parlament Europeu i no podem anar amb aquest discurs desencisador d'un Parlament feble perquè demés no obeeix a la realitat. Es poden fer moltes coses: estic convençuda que en política es pot tot i que la força dels ciutadans ho pot tot. Si volem que Europa faci més coses de les que fa, depèn de vosaltres, i depèn de nosaltres. Perquè si arriba el 7 de juny i anem a votar un 28%, difícilment Europa canviarà. Per tant, tenim una oportunitat que crec que valdria la pena d'aprofitar.

A Europa elegim els nostres representants al Parlament Europeu, i també al Consell format pels govern dels estats membres. Aquests, els elegim en les Eleccions Generals de cada Estat. Quan decidim entre Zapatero o Rajoy, o entre Berlusconi o Veltroni, també estem elegint qui governarà Europa. Però el

# diàlegs...

## Diàleg

dia 7 de juny votarem el Parlament Europeu. Avui a Europa hi ha una majoria de dretes. Potser si hi ha un canvi de majoria en el nou Parlament que sorgirà el dia 7 de Juny, encara que el Consell sigui de dretes i hi hagi tots aquests governs de l'Est tan poc europeistes, el marge per portar a terme –sobretot si podem implementar el Tractat de Lisboa, que dóna més competències al Parlament- una més gran integració i un gir en les polítiques socials, és gran.

I res més, només donar les gràcies als ponents i al públic pel seu interès i participació.





... Si existeix una veritable identitat cultural europea, aquesta està feta de diferents patrimonis culturals, d'una multiplicitat d'històries, de religions, de llengües i de tradicions literàries i artístiques. Es tracta d'una identitat plural perquè està feta de tota aquesta sèrie d'identitats de cada un dels pobles europeus.



## propers diàlegs...

- 1 Noves formes de participació política a Europa
- 2 Ciència i dona a la Unió Europea
- 3 Mitjans de comunicació i democràcia a Europa
- 4 Cultura europea o cultures europees?
- 5 La Unió Europea al servei de la pau, la democràcia i el desenvolupament  
El Parlament Europeu liderant els drets de les dones